

1926. OCT. 1.

LÓRANT

CIMBORA

ROMÁNIA ÉS AZ UTÓDALLAMOK
EGYETLEN MAGYARNYELVŰ
KÉPES HETI GYERMEKLAPJA

FŐSZERKESZTŐ:
Benedek Elek

HONIG & RATER OMARE

5. évf.
40. SZ. 1926.
X. 1.

A pacsirta.

Irla: BENEDEK ELEK.

Szállj, szállj, kis pacsirta,
Szállj az Ég felé,
Szántó-vető imádságát
Vidd Isten elé!

Szántó-vető ember
Leghűbb madara!
Hű vagy hozzá, hű a földhöz,
Épp mint ömagá.

Azért küld az Égbe
Imát általad —
Kis pacsirt, e szép földet
Soha el ne hagyd!

(Kisbácou.)

De-rü.

(Diák-élet 1923-ban.)

Irla: IGNÁCZ RÓZSA.

Huszonyolean jártak a negyedik osztályba: tizenöt leány és tizenhárom fiú. A többség, no meg egyéb kiválásaik folytán, a leányok voltak a helyzet urai s bár huncutságaikkal gyakran tuljártak a fiuk eszén, mégis kivívták maguknak azt a jogot, hogy a jókat megillető hátulsó padokban ülhessenek, míg a fiuk az első két hosszú padban diszelegtek, hogy folyton szemelött legyenek. Így aztán elrejtve a vállasabb fiuk háta mögött, kapva kaptak az alkalmon, és agyafurt fejecskéjükben megfogamzott minden huncutságot tünceményes gyorsasággal valósítottak meg. A „15-ök” Szent Szövetséget alkottak, ahonnan a fiuk ki voltak tiltva. Vezetőjük Teri, barna, nyulánk, rövidhajú, villogófelete szemű kis boszorka, akinek vezéreszméje az „Általános kiválóság” volt. Az általános kiválóság elve a társaság valamennyi tagjára nézve kötelező volt s a megvalósítás kedvéért maga Teri járt elől jó példával, lévén az osztály legjobb tornásza, leghuncutabb tanárkijátszója, de emellett kitűnő tanuló is, aki világért sem engedte volna oda másnak magyar dolgozatok írásában, szép rajzok készítésében az elsőseget. Igaz, az ének meg a számtanban gyenge oldala volt, de ezekre kijelentette, hogy mindenben csak a „magoló jó tanuló fráterek” kiválóak, fő az általános kiválóság. Teri igyekezett a szent szövetséggel megértetni magasztos eszméjét s hogy azt minél többször kifejezésre juttathassa, felszólította a

„15-ök”-et egy irodalmi ujság alapítására. „Vezendőben van a magyar irodalom a középiskolások irodalmi közönye miatt” című röpiratot írt s kifejtette benne, hogy ha már gyermekkorukban nem érdeklődnek az irodalom iránt, elveszítik a jövő számára, pedig belőlük kell kiképzülnie irodalmárnak s mecenásnak egyaránt. Teri mindazt komolyan hitte, amit írt s ha nem is fejezte ki magát elég szabatosan, társaiban érdeklődést keltett az eszme iránt nagyhangú röpirata. A röpirat repülőgépen, hajón, legyező és más alakban minden téren végig közlekedett, kiindulási helye az eszmét javallók aláírásától piszkosan visszaérkezett — és a lap egy felejthetetlen emlékü német órány megalakult. Címé Derü lett, mely szó egy negyediv papír felső felén félkörív alakban megésonkítva (De-rü) volt kipingálva. A De és rü közé egy piros diáksapka volt festve, alább: Iskolai Képes Hetilap, Szerkesztik a negyedikes lányok. Megjelenik hetenként egyszer. Ára 50 bani. A Derü második szótágya, külön állván, sok csufolódásra adott okot. A fiuk, persze, ellenröpiratot szerkesztettek, a természetrajz könyvből egy óriási rüh-t kopiroztak ki ezzel a felirással: „Rüh”.

Teri bölcs tanácsára a leányok agyonhallgatással feleltek. Azért is kiváltképp — gondolta a vezér s munkatársaival keményen dolgozni kezdett. Rövid hajat, kiesapott piros diáksapkát viseltek s uton-utfelezen hangos szóval hirdették.

hogy ők komoly célu irodalmi társaság. Az uton-
 utfelen alatti értendő minden és mindenki, kivé-
 ve a tanári kart. Éppen azért, mert a tanári kar
 nem tudott semmit a dologról, a rossz diákleány-
 nyelvek merészen működtek, úgy, hogy Teri, aki
 a rejtvényektől a folytatásos regényen keresztül
 a hírekig mindent gyártott, bőven írta a hírek
 közé gyászkeretes rovatba egyik tanárnőjükről a
 tragikus hirt:

Szeretett Vilma néinknek óriási bánata
 van. Egyetlen Tuci macskája ma, éjfélkor
 hosszas földi szenvedés után jobblétre szen-
 derült. Vilma néink megtört lélekkel és min-
 den földi kötelességről elfelejtkezően zokog a
 megboldogult hült tetemei fölött. Mi tudjuk,
 hogy e bánat sokáig távol tartja őt az isko-
 lától, német órától, de hisszük, hogy van vi-
 gasz az égben számára.

Szeretett, kedvenc, karmos kis Tuci
 macska, a boldog német óra elbliccelés re-
 ményében Isten veled!

Egy tavaszi délelőtt a kiadóhivatal éppen
 nagyban működött. Teri kétségbeesetten nyomta
 a ceruzáját legörnyedve a padja alá, amely egy
 tolltartóval két részre osztva szerkesztőség és ki-
 adóhivatal is volt. Azon iparkodott, hogy az apu-
 káitól csizelt elkopott sokszorosító papíron leg-
 alább hat példányt egyszerre keresztül nyom-
 jon. Éppen a hírekét nyomta fáradtan és izzad-
 tan, többek között, hogy az alsóbb osztályokban
 fellépett a lapcsinálás utánozási düh, no meg a
 Vilma néni tragikus esetéről is ebben a számban
 lett szó. Áprilisi meleg nap volt s a nyitott abla-
 kon egy korai fecske beröpült. Az osztály oda né-
 zett. A tanár ur is. Teri, felhasználva a kedvező
 pillanatot, felegyenesedett kényelmetlen helyze-
 téből s egy már kész példányt hirtelen Molnár
 Babának oda nyújtott. Az kitörő örömmel után-
 na kapott. Vigyázatlansága elárulta. A fecskét
 éppen kiűzték s az ablakot tette be egy fiu, hogy
 a tanítót semmi se zavarja, amikor hirtelen meg-
 szólalt: Molnár, add csak ide azt a papírost. Ba-
 ba sáppadtan odanyújtotta. A fiuk szemei kárör-
 vendve összevillantak. A szent szövetség éváváia,
 a kis Juci sirva fakadt. Teri izgatottan felfigyelt.
 A Tanár ur nem szólt egy szót sem, zsebre tette
 a papírost. Akkor hirtelen ismét elővette, mintha
 gondolt volna valamit s az osztály általános meg-
 dermedése között olvasni kezdte:

De—rű. Iskolai Képes Hetilap. • Kitünő!

Szerkesztik a negyedikes leányok. — Na-
 gyon jól van!

Megjelenik hetenként egyszer. — Pompás!
 Ára 50 bani. — Na, de akkor már én is elol-
 vasom. Csend legyen! Az előadást felfüggesztem!
 A természetrajzi órának vége! Derűt fogok ol-
 vasni! — harsogta mindjobban fokozódó hang-
 gal s rettenetes arccal leült olvasni. Mindnyájan
 megzavarodva és tétozáva vártak. Juci hango-
 san sirt. Egy fiu elkuncogta magát. Teri az ajkát
 harapdálta. Félt. Egyszerre az asztalra esapott a
 Tanár ur.

Terringettét!!! Ki szerkeszti a hírekét?

Teri összereszt. Rögtön a Vilma néni macs-
 kája jutott eszébe. Most nagy baj lesz. — gondol-
 ta. Aztán mintha hirtelen eszébe jutott volna va-
 lami, merészen kivágta:

— Közös erővel, Tanár ur!

— Kutyaterringettét!!! — üvöltötte túl ö-
 magát a Tanár ur — hát nem tudatok közös erő-
 vel két „t”-t inni a fellépett szóhoz?

Általános megkönnyebbülés derűje mosoly-
 gott végig az arcokon.

Sajtóhiba! Sajtóhiba! — kiáltották min-
 denünnen s Terire néztek. Teri bánatosan húzta
 elő az elrongyolódott kopírpapírokat. A Tanár
 ur megnézte, megmosolyogta a kiadóhivatal szűk
 helyiségét, megértette, hogy a sokszorosításnál
 bizony elcsuszhatott a kopírpapír s lemaradha-
 tott egy „t”.

Mind hirtelen ismét morddú vált az arca.
 Most jön a szidás. — képpedt el mindenki, s a
 Tanár ur csakugyan kiáltotta is: — Haszontalan
 leányai! Tetszetek nekem! Az ilyen munkát sze-
 retem, terringettét! Sok benne az eredetiség! Ha-
 nem azt tanácsolom, nekem meg ne próbáljátok
 számtan órán gyártani a példánvokat, mert meg-
 bántatók, a kutya-fáját! Azért mondom, mert én
 is mindig így csináltam. Terringettét, be ügyes
 lábakat szerkesztettem számtanórák alatt! A
 számtanból azért mégis mindig tudtam, mert a
 puská az utolsó veremben csak megérkezett. Ha-
 nem amikor repülőfist lettem, a számtanból meg-
 buktam, terringettét, úgy megbuktam, mint a
 pinty! Azért mondom.

Teri éppen niingó köszönetet akart monda-
 ni, hogy a szóáradat megszakadt egy pillanatra.
 köszönetet a Tanár urnak, aki, ime, megérti ü-
 gyüket és saját diákéletére gondolva várta az.
 Már éppen felállott, de ime megszólalt a Tanár
 ur, teljesen lecsillapodott hangon, mintha szá-

ladtak volna az emlékei s igazi tanárhangon, oda dörmögte: — Kítől kértetek rá engedélyt?

Mint a nyakonöntött ürgék, úgy elképedtek. Zavartan hümmögtek: — Azt hittük . . . nem tudtuk, hogy kell . . . senkitől . . . — Hát jó, — hümmögte vissza a Tanár ur, majd egyre fokozódó hangon folytatta: — Én nem bánom, tőlem csináljátok. Úgyesen csináltátok. Hanem az Igazgatónőnek nem szóltatok, terringettét, ez a baj! Viszem a Derüt hozzá és mindent előadok neki!

Vagy kikaptok, mert tilosban jártatok, vagy megdicsérnek, terringettét. Én a ti pártotokon vagyok.

Szavait a csengő felharsanása fejezte be, mire kisietett s nyomban utána kitódult a felizgatott „irodalmi társaság”. Teri mindent csupa rózsaszínben látott s lelkesen beszélt a jövő szám szenzációs kiadásáról, a Tanári Kar dicséretéről s más ily ábrándokról. Mások kételkedtek a Tanító ur hangját gunyosnak, haragosnak vélték. Arra, hogy mit szól hozzá az Igazgatóúő, gondolni sem mertek. Izgatott várakozásban telt el két óra. A IV. óra háztartástan volt s amint a Teri által megírt későbbi krónikából olvasható:

*Eppen háztartástan órán
Jött Hermin néni (az Ig. nő.) morrogván,
Ezer ránc ült bosszus orrán,
S ezeket mondta mogorván:
Hát ez itten megint mi?
Mit csináltatok itt ti?*

s tovább, a vers többi részéből tudhatja meg az utókor, hogy Hermin néni nagyon haragudott, a Vilma néni macskáján elkövetett sértést bocsánatkéréssel intéztette el, s mert a Tanár ur a tanári kar többsége miatt egyedül számba nem jöhetett diák-párti véleményével, Teri egyhangú megjegyzéssel, mint az ügy kezdeményezője kétös magaviseletet kapott.

A gyászos végről értesülve, szomoruan ment Teri haza. Úgy érezte, hogy csalódott. Csalódott a Tanár urban, aki nem kelt hathatósabban az ügy védelmére, a leányokban, akik egy bucsu számmal kielégítve, ellejtették már-már az egész ügyet, s csalódott, ami fő, elvében, az „általános kiválóság”-ban. Egyszerre mindent sötét színben látott, életfölgóása megváltozott. Teri pessimista lett. Az emberek sohasem teszik magukévá az általános kiválóság elvét, általánosan igazságtalanok (Tanári Kar) és nem is akarnak

kiválóak lenni. Lehet valaki általánosan kiváló — s itt szomorú önérettel önmagára nézett, de általános kiválóság nincs.

Ilyenformán elmélkedett és közben hazaért. Otthon összenyalábolta a meglevő „Derü” számokat, tüzet rakott a kályhába, bedobta az egész csomót a lángok közé. A láng harsogva ölelte körül a szép fehér papírt. Teri szeméből kicsordult a könny. Leült a földre és potyogó könnyekkel bámulta, mint emészti meg a tűz a Derüt. A láng egyszerre óriásiivá szökött s fellebbentette a legalsó szám fedelét. A lángok közül tűznél pirosabban viritott ki a piros diák-sapka a cimlapon. Teri arca egyszerre felderült. Képzelt, nagy fájdalom eloszlott s csalódásai keserősége helyett valami igen édeset, a diák-élet kimondhatatlan báját, kedvességét érezte meg.

(Fogaras.)

Őszi dal.

Írta: PÖSPÖKI ÁRPÁD.

*Hullanak a levelek,
Csupaszok az ágak:
Fütyül a hideg szél
Szomorú nótákat,
Jajgat az erdő,
Sír a határ,
Zokog a táj:
Be kár!
Be fáj!*

*Mezőn a virágot
Repíti a szellő,
S keserű humorral
Csöpörög az eső:
Jajgat az erdő,
Sír a határ,
Zokog a táj:
Be kár!
Be fáj!*

*Mindenütt utolsót
Hörög a természet,
Mindent kegyébe vesz
A gyászos enyészlet:
Jajgat az erdő,
Sír a határ,
Zokog a táj:
Be kár!
Be fáj!*

Illés cicát operálják.

Irta: R. BERDE MÁRIA.

„Illi cicám, mi a bajod, szentem?
Bujj csak ide, magyarázd meg menten!”
„Nyau-nyau! Ez aztán ne-mulass!
A nyakamba beakadt a kullancs!”

„Illi cicám, hát ez hogyan történt?
Asszonyodnak panaszold el tüstént!”
„Szénapadlás tele van egérrel,
Ott vadásztam három kerek éjjel!”

Egérlyuknál órákat posztoltam,
Tejleveskét hirtől sem kóstoltam.
A vadászat nagy türelem-játék,
Nem mozdulhatsz, ha akár a ház ég!

Mintsem mozdulj: aludj bent a padkán,
Elő nem jó sem egér, sem patkány!
Szólt a kullancs: a bundádba mászok,
Tudta jól, hogy ugyan kaparászok.

„Nem baj, Illi, ellenszer is van még.
Gonosz kullancs, megbűnhődik a' még.
Nosza, Gosti, az üveget egyben,
Libatollut, jól végződjék hegyben!”

Illés cica elnyujtózik szépen
Fájós nyakát kézbeadja éppen,
Alázatos, eltüri a vizsgát
Mig megleljük gonosz Kullancs Miskát.

No, hiszen, ezt megnézheti Gosta!
Bezzeg, ő a doktort megrugdosta,
Nem akarta kitátni a torkát,
Mig nem kapott három szem cukorkát.

Most Illice példát mutat — szégyen!
Doktorral a gyermek milyen legyen.
Gosta gyermek szájtátva csodálja,
Hogy a kurát Illice hogy állja.

Sikerül is operációja,
Kullancs koma le is mászik róla.
Ha nem mászik: összeég a teste,
Nem kinozza Illicit a beste!

(Nagyenyed.)

ÖNÖNTÉS.

Finomra gyurt, szívós agyagból készült formába réges régen a csiksomlyai diákok bicskával, tüvel bevésték az öntvény alakját s abba öntötték a megolvasztott golyókat, kihülés után a formát szétszedve, bicskával faragták utána az öntés hiányait. — Apróbb tárgyakat fából csinált formákba is öntöttek. Pecsétnyomókat, nagy fejes gyűrűket, kereszteteket, csillagokat faformákba, kócspuskákat, ágyukat agyagformákba öntöttek. Mondanom sem kell, hogy az ágyunak öntött csövek legnagyobbja is alig haladt meg egy font súlyt, de azért, amikor megtöltve elsütöttük, jó nagyot durrant s ez volt a mi örömünk. A lövő próbákat a kicsi Somlyó oldalán tartottuk, mert az ágyuöntés és lövöldözés szigorúan tiltva lévén, a falu közt nem volt tanácsos azzal foglalkozni. Még a kicsi Somlyó oldalán is sokszor rajta vesztettünk, mert a tanár urak razziát tartottak. Ha valamelyiknek az ujját vitte el az ágyu, vagy a szemöldökét perzselte le a puska-por, az titokban maradt. Azt sem a szülők, sem a tanárok nem tudták. Amikor megtudták, akkorra egészen más baleset került a baj okául.

Enyhe, édes, kellemes hashajtó a

PURGO BAYER

Alul az utcáról asszonyi hang vegyült az énekbe.

Péter lenézett.

— Judit!

Csakugyan a szép Judit volt. Csipőre tett kézzel állott az utca közepén és vígan énekelte a molnárokkal a nótát. Elcsodálkozott, hogy milyen hamar megtanulta Judit az éneket. Letette a fejszét. Elkomolyodott. Megértették az álmát és Ferenc Péter szavát.

Megérkezett egy napon a hatvani kádi engedély levele is a templom javítására. Negyven forintot kellett fizetni érte. De megszolgált a kádi nagyon a negyven forintot, mert a levél nagyon okos, nagyon szép írás volt és sok munkába került.

Szólt pedig a levél eképen:

„Mi alatt van írva, megerősítem. Az emberek között a legszegényebb (irgalmazzon meg neki Allah!)

Mahmud ben Mesrur Hatvan kádija.”

Kiadtam ezt az írást, hogy Szilason lakó gaz keresztények és alávaló istentelenek (átkozza őket Allah, a szűjtő király, az ítélet napjáig szüntelen) hozzám kérelmet intézván, engedelmet kértek rá, hogy a falu köznépe és istentelen csoportja, hiában való szokása és balgatag imádása helyének, szerenescsüen templomának haszontalan fedelét és roskadozó falát kijavíthassa, hogy összegyülekezessék csalással, nyakassággal és kárhózzátal teljes szertartása idején.

A próféta törvényszéke hivatalnokot küldött ki, szerezen tudomást a dolog mibenlétéről. A nevezett templomot jól megvizsgálta, a keresztények gaz állítását (szaradjon rajtok tűz és vasbüntetés) a templom rossz állapotáról a valóságnak megfelelőnek találta. Énnélfogva megengedem, hogy a templomot kitatarozzák úgy, hogy hagyassák meg a régi, úgy, amint régen volt. Rendelem, hogy az épület sem hosszabb, sem szélesebb, sem magasabb nem lehet, mint régi állapotában volt.

Kelt Hatvanban.

Tanuk: Bektis aga, Dsáfer szpáhi, Huszain szubási és még többen.

Két hónapig tartó kemény munka után egy vasárnap felénk harangszó esendült fel Szilaszon. A templom ajtója ki volt nyitva. Az oltárnál Péter állott, és az evangéliumot olvasta.

„Hasonlatos a mennyeknek országa a mustár maghoz, melyet az ember vevén elvet az ő mezejében. Melly jóllehet minden magoknál kisebb; de mikor felnevekedik, a fűvek közt legnagyobb és végre fa nevekedik belőle, annyira, hogy az égi madarak reá szálljanak és fészket rakjanak az ágain.”

Hárman voltak Péteren kívül a kis templomban: Szilasy József, Judit asszony és egy molnár legény. Ezek hallgatták az evangélium szavát.

A PORTYA.

Hatszáz daliás huszár léptetett a Vác felé vezető úton. A csapat körül száguldó huszárok vigyáztak, hogy valami nagyobb török csapattal ne találkozzanak. Török hódoltságán levő földön jártak, szükséges volt hát a vigyázatosság. A csapat portyára indult a váci várhoz, hogy az őrség fűvelő pompás ménését elragadják és közben egy pár török fejet is leüssenek.

A portyát falábu Fűrge Gergely vezette. Szép daliás fiatal hadnagy lovagolt mellette: Szilasy Bálint. A fiatal vitézt jól ismerték a felvidéki végházakban rettenthetetlen bátorságáról. körültekintő okosságáról, főképen arról, hogy nagyon gyűlölte a törököt. Ha arról volt szó valahol, hogy a török ellen valami les-ves, portya, vagy rajtaütés készült, Bálintra mindig számítani lehetett. Csak üzenni kellett Kékkőre, Bálint lóra ült száz huszárjával és elment volna a világ végére is, hogy üthessen egyet a pogányon. De akármilyen vitéz volt is Bálint hadnagy, bizony mindenütt csak diáknak hívták, mert tudták róla, hogy sokat tanult és a harcok után nem boroskupák üritgetésével verte el idejét, de könyveket olvasott. Egész bibliotéka volt a kékkői hadnagy kamarája. Latin, német könyvekkel volt

tele az almáriomja. Minden magyar könyv ott volt a könyves polcán, amelyet csak nyomtattak abban az időben. Csak az volt a kár, hogy bizony ez nem volt valami nagyszámu. Kevés könyvet nyomtattak akkor Magyarországon, mert nem igen vásárolták.

Egy száguldó huszár vágatott vissza. Megállott Gergely vitéz előtt.

— Török lovasok mozognak előttünk.

A vén vitéz rögtön megállította a csapatot. Körülnézett. Csalitos erdő volt mellettük. Abba lovagoltak és elrejtöztek. Egész nap ott tanyáztak, csak éjszaka bujtak elő és mentek tovább.

Szürkületkor a kalauz megállította a csapatot.

— Az a kékes-szürke halom — a váci vár.

— Akkor öt huszár tombókot tegyen a fejébe és nézzen körül a páston.

Az öt száguldó hamarosan visszajött. Jó híreket hozott. A ménest csakugyan füre vetette a török. Vagy kétszáz remek paripa legel a páston. Alig őrti tíz katona a ménest. Azok is csak nyíllal voltak felfegyverkezve.

Gergely vitéz kiválasztott száz huszár a csapathól. A többi ötszázat Bálint hadnagy kezén hagyta, megparancsolva, hogy maradjon a csalitosbn és védelmezze az elhajtott lovakat az esetleges üldözés ellen.

A száz huszár mint a villám, úgy rohant a ménesre. Egy pillanat alatt körülfogták a paripákat és elhajtották. A tíz ór közül két lovasnak sikerült megmenekülni. A többit levágták. Amikor Gergely vitéz Bálint rejtékéhez ért, még száz huszárért kért magához és a ménessel, meg a kétszáz huszárral északra vágatott.

Bálint a lesben maradt. Onnan jól láthatta, hogy a váci vár egyszerre megeléinkült. Szpahik nyargaltak elő, a menekülő magyar portyázók nyomát vizsgálták és utánuk eredtek. Csakhamar a derékcsapat is fölkerekedett és üldözőbe vette a portyázó csapatot. Bálint jól elrejtözött embeireivel. Előtte robogott el az üldöző sereg, látta, hogy alig áll kétszáz spahiból. Megvárta, amíg a török jó messzire eltávozott a vártól, akkor ő is az üldözők után vetette magát.

A esel nagyon jól sikerült.

Gergely vitéz egy réten megállott a huszáraival, a lovakat alig husz emberrel előre küldte. Amikor az üldöző törökök meglátták a kicsiny csapatot, vad hujjázással rontottak a huszároknak. Azok meg-megfutottak, megállottak, vias-

kodtak és valóságos fogócskát játszottak a törökökkel. Nagy lármával kergetőztek a réten. Egyszer azonban trombita harsant meg a török csapat háta mögött és Bálint huszárai, mint a villám, úgy csaptak rá a megrémült pogányokra. Dolgozott a csákány, csattogott a kard, villámolt a huszárok dárdája és rakásra hullott a pogány. Egy fertály óra mulva már nem volt török a réten. A huszárok kergették a futókat, elfogták a gazdátlanul száguldó lovakat.

Bálint egy futó török tiszt után vágatott.

— Hej, állj meg egy szóra!

A török megfordította a lovát, a kopját Bálintnak szegezte és neki rontott. Alig tudott Bálint a kopja elől félre ugratni. Akkor ő támadt a törökre a kardjával. A török kis paizsát tartotta a feje felé, hogy a csapást elhárítsa. Bálint kardja ketté vágta a bőrrel bevont fapaizsot és a következő pillanatban a török jobb kezére vágott. A kard kihullott a török kezéből. Fegyvertelen maradt. Bálint megragadta a török lovanak a kantárját.

— Rabon! vagy!

A török tiszt dacos arccal türte, hogy Bálint magával hurcolja. Csakhamar utolérték Gergely vitézt, aki nagyon meg volt elégedve a portya kimenetelével.

— Most azután csak siessünk innen el, mert ha a menekülő törökök hírt visznek valamelyik várunkba a mi portyánkról, hamarosan rajtunk üthetnek. Biztosítsuk a jó zsákmányt!...

*

Minden baj nélkül érték vissza Kékkő várába, ahol a sok lovat és a rabokat kótyavetyére vetették.

Bálint a rab török tisztet tartotta meg magának. Az volt az első dolga, hogy leoldotta róla a vasbilincset.

— Esküdj meg a szent Koránra, hogy el nem szöpsz. Akkor nem záratlak tömlöcbe.

— Mi a szándékom velem? Gazdag vagyok, kiváltanak.

— Semmi. Nem kell a váltságdíjad. Én sem vagyok szegény. Rab maradsz. Egy törökkel kevesebb lesz a világon, aki kardot emel a magyarra. Nagyon sokan vagytok!

— Csukass el, magyar vitéz. Veressél bilincset a kezemre, lábamra, mert bizony én megszököm, amikor alkalom nyílik rá! De legjobban tennéd, ha megöletnél engem, akkor igazán tud-

hatnád, hogy egy törökkel kevesebb van a világon!

— A portyán legyőztelek! Kezemben volt az életed. Megkegyelmeztem. Megváltottalak a kótyavetyén, hogy tisztességes lovaghoz illő bánásmódban legyen részed. Ha te ezt elfelejtetted, elszökhetsz!

— Jól van. Megigérem, hogy tisztességes maradok. Nem fizetek családsággal nemeslelkűségért. Tudd meg a nevemet is. Deberhán Szelim vagyok.

— A hatvani basa fia?

— Igen. Ismered talán a nevemet?

— Ismered. Az apád udvarában él Pál diák. Az jó barátom nekem.

— Hogyan? Te nemes urfi vagy és Pál diák pribék, mégis barátodnak nevezed?!

— Én tudom, hogy nem a születés és az ember jó vagy bal sorsa adja a lélek nemességét. Pál diák barátságára büszke lehet mindenki.

— Nagyon csodálkozom, hogy a dőlyfős magyarok közt így gondolkozik valaki. Azt hiszem, kevesen mernék azt mondani, hogy barátsággal viseltetnek egy pribék diák iránt, aki törököt szolgál. Én szeretem Pál diákot. Nálunk nem ritka dolog, hogy egyszerű közkatonából, bezliából vagy spahiból nagy ur lesz. De nálatok nem lehet elképzelni, hogy egy parasztból csak hadnagy lehessen valaki! Majd beszélünk Pál diákról, ha lesz rá érkezésed.

Szelim csakugyan szabadon járt-kelt a kékkői várban. Senki sem őrizte. Akárhányszor még ebédre is meghívta őt Almási kapitány. A fiatal aga nagyon jól beszélt magyarul és még Orsika is nagyon szívesen beszélgetett vele.

Szelim levelet írt apjának. Deberhán basa nagyon liamárosan válaszolt. Azt írta, hogy nincs az a kincs, amit fel ne ajánlana a fiáért Bálintnak, ha azzal megválthatná. De Bálint azt felelte, hogy pénzre nincs szüksége. Majd ha lesz valaki Deberhán fogságában, akivel kicserélheti, akkor talán elbocsájtja.

Törökért magyart nyer az országnak. Így talán lehet szó a szabadonbocsátásról.

De nem igen kerülhetett érdemes vitéz a basa fogságába, mert fegyverszünet volt. Mind a két részen pihentek a fegyverek. Csak kisebb portyák, cselvetések élénkítették kissé a végbeli vitézi életet. A kisebb csetepaték csak arra szolgáltak, hogy meg ne rozsdásodjanak a fegyverek.

Bálint úgy érezte magát, mint a ketreche zárt

oroszlán. Nem küzdhetett, nem tehetett semmit a török ellen. Hosszu hónapok, évek teltek el, anélkül, hogy a pogányra nagy csapást mértek volna. Inkább azt látta, hogy a török egyre jobban erősödik, a német teljesen befészkelte magát még a maradék országba is és csak bizalmatlansággal fizeti meg a magyarnak, miért ez vérént ontja érette.

Lassu, de bizonyos halál közeledett, amely elől nem látott semmi menekülést, bármerre is nézett. A tehetetlen harag ölte, marcangolta a lelkét. Nem tudott segíteni. Mozdulni se birt. Merre menjen, hová forduljon, hogy megmentse az országot a végpusztulástól? Mit tehetne ő?

Gyöngye ember volt ő egymaga a sors viharzó tengerében, amely népeket sodort magával a semmiségbe.

Fráter György, a nagyessü barát tartotta csupán rettenthetetlen akarattal az ország hajóját a tajtékzó vizeken, ügyesen kikerülve a sziklákat és örvényeket, amelyek folyton pusztulással fenyegették.

Fráter Györgyöt megölette Ferdinánd. Castaldo generálissal, aki pedig vendége volt a bárátnak az alvinci kastélyában.

Elborult az ország ege. Ha egy nagy vihar jön, széjjel töri az országot egészen. Nincs már senki, aki föltartóztassa nagy eszével, ügyességével a török veszedelmet!

A vihar tornyosul.

Az 1552-ik év első napján nem vigadtak úgy a kékkői várban, mint más esztendőben. Mindenki tudta, érezte, hogy az új esztendő nehéz megpróbáltatást hoz az országra. Egymásután érkeztek hírvivők a kékkői várba, akik csupa rossz újságot hoztak. Almási Lőrinc szomorúan hallgatta a török készülődésről szóló híreket. Nagy pogány sereget gyűjtött a szultán és ezt maga akarta Magyarország ellen vezetni.

Fráter György halála óta nem volt senki, aki az ország védelmét szervezni tudta volna. Ferdinánd hasztalanul iparkodott sereget állítani, sem pénze nem volt hozzá, sem katonát nem kapott. Ő neki magának is a német rendekkel gyűlt meg a baja, nem sokat gondolhatott hát a török által fenyegetett országra, amely így teljesen magára volt hagyatva a fenyegető török veszedelemmel szemben.

Csupán Szeged elfoglalása hozott egy kis örömet és vigasztalást a magyaroknak. Február

19-ikén Tóth Mihály 6000 bátor hajdujával megrohanta Szegedet és a halászkot, meg a polgárság segítségével kiverte a városból a törököt. De a győzelem nem volt teljes, mert a török őrség a szegedi palánkban erősen megvetette a lábát és hasztalan volt a hős Tóth Mihály minden erőszítése, a várost nem tudta elfoglalni.

De mégis nagy öröm volt ez is. Ferdinánd kitüntetéssel halmozta el Tóth Mihályt és parancsot adott Castaldónak, hogy erélyes ostrommal foglalja el Szeged várát is. Castaldo rendes katonasággal és ostromágyukkal küldte Aldana Bernát lippai kapitányt Szeged várának megvételeére. De ugyanakkor Khadim Ali budai basa is megjött a vár följöttésére. Amikor meghallotta, hogy Ali basa közeledik, gyáván megfutott seregével és eszerben hagyta a várost megszálló derék magyar hajdukat, akik most két tűz közé szorultak. A csapdába került vitéz hajduk hiába harcoltak oroszlán módjára! Szegedet könnyen visszafoglalta a török, az elszánt magyar hajdukat legyilkolta, a várost följuyította.

Egyre magasabbra csaptak a lángok az ország körül. A szultán tavasszal hadsereget küldött az országba, amely Ahmed vezérlete alatt a Tisza környékét akarta teljesen elfoglalni. Horvátországban is urrá lett a török. Elfoglalta Verőcét és Csármát. Mindent elpusztított, fölegegett, amerre jrt. Zrinyi Miklós teljesen magára hagyatva harcolt itt a török ellen és védte a horvát végeket, ahogy erejéből tellett. Emberfeletti küzdelem volt ez, de egymagában nem tudott eredményt elérni, nem tudta visszanyomni a törököket.

Egymás után estek el a magyar végvárok. Ezer és ezer magyar pusztult el, legyilkolta őket a pogány, vagy bilincsbe vérvé, rabságba hurcolta az eszéki hidon, messzé Törökországba.

Almási Lőrinc a várat erősítette Keczeri meg Bálint hadnagy segítségével. A palánk cövekeit új, erős tölgyfa cölöpökkel cseréltette ki. A vár árkába vizet bocsátott, a bástyákat megerősítette. Az éléstáracat megtöltötte mindenféle sokáig elálló élelmi szerekkel. A fegyverkovácsok rendbehozták a kopjákat, a muskétákat, szakállasokat. Ujra hurozták a nyilakat, nyalábszámra gyártották a nyilvesszőket. Két malom állandóan puskaport őrölt. Bálint nagy fába vágta a fejszét. Gombás uram segítségével még az ágyuöntéssel is megpróbálkozott. Hat ágyut sikerült ön-

teniök, amelyek ha nem voltak valami szépek, de azért jól megtették a szolgálatot. Gombás uram lából hajító gépeket állított a külső palánk falára, amelyekkel hatalmas köveket lehetett messzire vetni ostrom esetén. Bálint és Keczeri uram minden délután a falu férfitakosságával gyakorolta a fegyvertorgatást.

Almási uram elégedetten nézte meg egyszer Bálinttal a várat.

— Nem hiszem ugyan, hogy ilyen messzire föl tudjon hatolni a török, de ha arra kerülne a sor, bizony emberükre talál. Én elég erősnek találom a váramat. A katonáim is bátorszívűek.

— A kékkői várat nem féltem, mert kegyelem a saját vagyonából rendbe hozatta. De mi lesz a déli végekkel? Azok bizony híjával vannak embernek, hadiszernek. Ma reggel érkezett a drégeli palánkból egy bizalmas ember. Levelet hozott. Szondy György kesereg, hogy teljesen magára van hagyatva és kér bennünket, hogy segítsük meg valamivel, mert sem katonája, sem hadiszere nines.

— Tudnánk-e nélkülözni valamit?

— Az én ágyuimból két darabot küldhetünk. Jó, kipróbált ágyuk ezek. Jövő héten ugyis ujakat öntünk. Pár mozsarat és szakállas puskát is adhatunk.

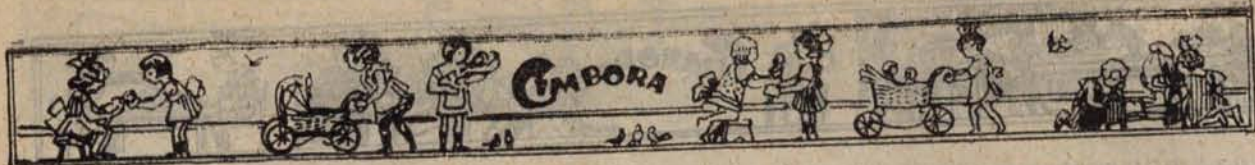
— Jól van, szedess össze mindent, amit használhatna Szondy uram és küldesd el neki. Három szekér puskaport is adhatsz a malmokból. Annak örül majd legjobban.

— Engedje meg, Lőrinc bátyám, hogy én magam vigyem el a hadiszert Drégelre. Így bizonyosabban oda érkezik.

— Jól van, fiam, csak menj. De ott ne maradj, mert itt is nagy szükség van rád. Tiszteltem Szondy uramat. Csak tartson ki keményen!

Hosszu kocsisorral vonult Bálint már másnap Drégel vára felé. Három napig tartott, mire odaért. A vár körül a palánkot javították a drégeli parasztok. Karókat fontak fűzfavesszővel. A sánctól agyakot dobáltak föl a két sövényfal közé, nehéz fadoronggal sulykolták a pelyvával, szalmával megszórni vizes agyagot. Mélyítették, tisztogatták a palánk körül az árkokat is. Folyt a munka mindenfelé. Egy erősvallu, szakállas férfi vigyázott a munkára. Parancsolt, hordatta a gerendákat, a vizet, a földet és a vesszőt. Mindenütt ott volt. Mellette egy fiatal legényke foglódott. A férfi meglátta a szekérsort.

Folytatása következik.

Szép levél.*

Kedves Elek Nagypó!

Olyan rég nem írtam már Nagypónak, hogy bizonyosan azt hiszi, elfeledtem. Na, de megnyugtatom Nagypót, mert, imé, egy hosszú, levelet írok. Annak, hogy eddig miért nem tudtam írni, az okát gondolhatja Nagypó. Közeledett az év vége, sok volt a tanulnivaló. De most már ez nem akadályoz a levélírásban, mivel vége van a tanulásnak. Oh, bár ne lenne még vége! Ugy fáj, ha arra gondolok, hogy többé nem fogok tanulni abban az iskolában, amelyikben annyit tanultam, nem fogok sétálni az iskola udvarán, nem fogom többé látni tanáraimat, barátnőimet, kiket úgy szerettem!

A záró ünnepélyen, a műsor után, Péter Margit egy szép beszédben elbucsuztatta az osztályt az igazgatónőtől és a tanárainktól, aztán átadta a bokrétát az igazgatónőnek, melyet a IV. osztály vett. Gyönyörű nagy fehér rózsá és fehér szegfű bokréta volt. Az igazgatónő könnyes szemmel fogadta el. Azután külön-külön is elbucsuztunk az igazgatónőtől és a tanárainktól, s könnyes szemmel és megnehezült szívvel hagytuk el a városháza nagytermét, ahol az ünnepély lefolyt. Vigasztal az a tudat, hogy 6 év múlva találkozunk ismét. Ennek az emlékére csináltattunk egy gyűrűt, mely, ha csak ránézünk, emlékeztetni fog az iskolában eltöltött szép napokra.

Amint vége lett a tanításnak s megkezdődött a vakáció, első dolgom az, hogy levelet írjak Nagypónak. Amióta megismertem Nagypót, még százszor jobban megszerettem. Pedig azelőtt is szerettem ám! Nem különben Nagyanőket is. Olyan rosszul esett, amikor Péter Margit hozánk jött a hírrel, hogy megjöttek Nagypóék! Olyan rosszul esett, hogy miért is vagyok én éppen akkor beteg, amikor idejön Nagypó. Nem is mertem eleinte kérni Anyukát, hogy engedjen el, gondoltam, hogy úgy sem enged. De később látva, hogy milyen nagyon szeretném látni Nagypót, végre mégis elengedett. Volt aztán nagy öröm! Igaz, hogy a sok fekvés úgy elgyengített, hogy alig tudtam lépni. Alaposan felöltözve mentem Nagypóhoz, de ő azt mondta, hogy csak délután jön. Aztán Péter Piroska véletlenül

kinézett az ablakon, megmondta, hogy mi ott kinn beszélgetünk, Nagypóék kijöttek, fogadni a „beteget”.

Végre tehát beteljesült a régi vágyam, hogy megcsókoljam azt a fáradhatatlan kezet, amelyik annyit dolgozik éjjel-nappal azért, hogy szívünkbe nemességet, lelkünkbe világosságot öntsön. S mi ezért a jutalma? A gyermekek szeretete, az emberek tisztelete. Ma ennél nagyobb jutalmat író nem kaphat Erdélyben. De nemesak Erdélyben, az egész világon ez a legnagyobb jutalom. Mert a pénz értéke megsemmisül, de a szeretet értéke örökre marad. S mily boldogító érzés, körülvéve lenni mindenkinek a szeretetével. De rá is kell szolgálni a szeretetre alaposan! Nagypó rászolgált, mint senki jobban. Mennyit dolgozott életében s mennyit dolgozik még most is! Mennyi kedves órát szerez unokáinak a Cimborával! És csodálatos, hogy minél többet akar dolgozni és minél többet dolgozik, annál fiatalabb. Más embernél az idő öregít, Nagypónál fiatalít. S minél többet dolgozik, annál inkább szomjuhozza amunkát. Miért? Mert a szeretet nem engedi pihenni. Ez készteti arra, hogy amikor legjobban ráférne a pihenés, akkor dolgozik a legtöbbet.

Ha ilyen ember sok volna, be boldog volna a világ! A jó Isten nagyon szeretheti Erdélyt, hogy Nagypót az erdélyi gyermekeknek adta, mint a szerető, fáradhatatlan Elek Nagypókat.

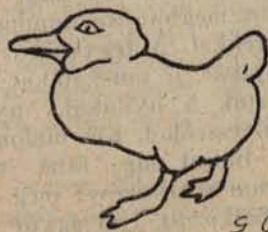
Nem is tudjuk meghálálni soha azt a sok lelki jót, azt a sok örömet, amit nekünk, az erdélyi gyermekeknek szerzett Nagypó. S hálát adhatunk a jó Istennek, hogy nekiünk adta a legjobb öreg embert a világon! Vajha a más országbeli gyermekek is úgy szeretnék egymást, mint mi, az erdélyi gyermekek!

Tartsa is meg a jó Isten még sokáig nekünk Elek Nagypót!

Nagyanőkének kezét csókolom.

Kezét csókolja:

(Sepsiszentgyörgy, 1926. júl. 1.) Deák Tusika.

50

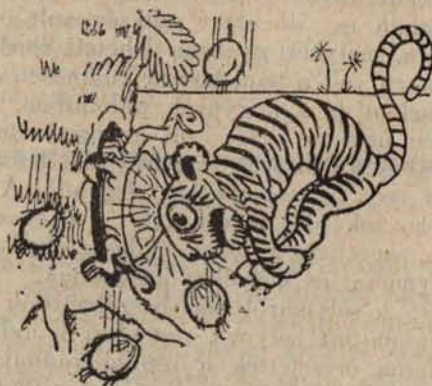
* Ennek az igazán szép levélnek tévedésből maradt el így sokáig a közése Elek nagypó.

Billy Bully hős kalandja avagy mire jó a teknősbéka?

Billy Bully hős katona.
De most mégis fut a koma.
Bőszült tigris ront a hősré
S jaj, felbukik a teknősbe!

Bőszült tigris nekilődul.
Nekilődul, el is bődul.
A kobakja olyat koppau.
Kis hijja, hogy szét nem roppan.

De Billy magát nem hagyja.
A teknőcöt hopp! felkapja.
Maga elé tartja pajzsul,
S ez segíti ki a bajbul!

Fut a tigris, lóg az orra.
Ballag Billy nyugovóra
S rettentően büszke rája:
Nincs vitézebb legény nála.

Tamás érdeklődik.

A magyar sportl és szórakozás a XVI. és XVII. századbar.

Tamás: Sok történeti könyvet olvastam már a régi világ embereiről. A történeti könyvek azonban csak a fontos eseményekről emlékeznek meg. El sem tudom képzelni, mivel szórakoztak az emberek. Ma csaknem mindenki sportol. Ha maga nem is vesz részt a versenyekben, elmegy, érdeklődik és gyönyörködik bennük. Régebben nem volt ilyen érdekes a mindennapi élet.

Apa: Ebben teljesen igazad van. Ma a sportnak nagyon sok fajtája divatos és az érdeklődés mindenik iránt nagy. De a régebbi emberek is vágyakoztak szórakozásra és meg is találták sokféle módját. Még az ország legszomorubb időszakában is: a XVI. és XVII. században II. Ulászló és I. Lajos udvarában még megtartották a régi lovagjátékokat, különösen fényes ünnepséget ren-

dezték 1502-ben. Ekkor volt II. Ulászlónak a lakodalmi. De a lovagjáték csak olyan volt, mint egy nagy látványosság. Pár napig tartott és vége volt. Évenként ugyan többször megismételték II. Lajos korában is, de azért szükség volt olyan szórakozásra, melyhez gyakran lehetett fordulni. Hiszen, hosszú volt a nap, hosszú különösen a királyi udvarban és a nagyurak palotáiban, mert béke idején nagyon kevés volt az igazi munka. Az ebéd és vacsora ugyan rengeteg időt lefoglalt, de maradt még felhasználatlan elegendő. A férfiak nagyon sok időt fordítottak a vadászatra. Legjobban szerették a lovas vadászatokat: idomított sólymokat és kutyákat használtak.

Tamás: A sólyomról már beszélgettünk egyszer. Az idomított sólymot régebben is felhasználták: utána eresztették a repülő vadnak, sőt azt hiszem, a futónak is. A sólyom rászállt és levágta. Hát a kutyákkal nem úgy vadásztak, mint ma?

Apa: Kétfajta kutyát tartottak a vadászatra: kopót és agarat. Amikor lóháton elindultak, a vadászkutyákat szekerekre rákták, hogy ne vesztegessék erejüket. Csak akkor eresztették szabadon őket, amikor a vadászat színhelyére jutottak. Ilyenkor utánabocsátották a menekülő vadnak. Nyul, róka, farkas bőven volt még az országban, sőt medve és bölény is. A kutyák esaholva rohantak előre, a lovasok vágattak utánuk. Az eredmény rendszeren a kutyatábor győzelmével végződött.

Tamás: A bölényt és a medvét nehezen fogták le a kutyák. A sovány agarak ugyan nem sokra mentek ezekkel a hatalmas és veszedelmes állatokkal.

Apa: Pedig agarakat is rábocsátottak nagyobb vadakra. Ügylátszik, kétféle agarat tartottak. Az egyik fajtát valószínűleg csak nyul, őz vagy rókaüzésre használták, a másikat nagyobb vad után bocsátották. A nagyurak háza telve volt idomított kutyákkal. II. Lajos vadászkutyái Csepel-szigeten voltak, de néhány kedvelt ebe a királyi palotában tanyázott. Az erdélyi fejedelmek is sok kutyát tartottak. A lovas-vadászat nagy ünnepség volt, nem minden napra való. El is indult a szenvedélyes vadász puskával is vadászni. Szükségük volt az uraknak a mozgásra, mert nagyon bőségesen táplálkoztak. Így csak eltelt az idő, hiszen az asztal mellett is elüldögéltek pár órát naponta. Ránkmaradt néhány ebéd és vacsora étrendje, ezekből láthatjuk, hogy a XVI.

és XVII. század nagyurai nem mindig a háza során siránkoztak, hanem bő táplálkozással és hosszú ideig tartó mulatozással vigasztalták magukat és egymást. Nem célzok most a lakodalmi vagy ünnepi ebédekre, csak a hétköznapiakra. Gyakran előfordult, hogy a Thurzóknál, Károlyiaknál, Rákócziaknál vagy más nagyuraknál huszféle ételt is feltaláltak ebédre vagy vacsorára. Ha a gazda nem volt otthon, 6–8 fogás akkor is volt. Feltűnő nekünk, ha az étlapot vizsgáljuk, hogy a fogások között sok volt a hus és kevés a tészta. Néha feltalálnak egy ebédre tízféle húst is. Ugy-e, rossz lett volna akkor élni? Hamar belefáradtál volna az evésbe.

Tamás: Nem tudom megérteni, hogy chettek az emberek 15–20 féle ételt és különösen annyi húst egymásután.

Apa: Nem ettek ők mindenből. Egyszerre találtak fel 4–5 félélt: ki-ki abból vett, amiből akart. Nagyon korán hozzáültek az ebédhez: 10 vagy fél 11 órakor már találtak, este 7-kor pedig vacsoráztak. Ebéd és vacsora után elborozgattak. De tudtak ők szórakozni mással is. Ismerték a szerepcse-játék különböző fajtáit, majd megtanulták a kártyázást is.

Tamás: Ezekkel nagyjából a férfiak töltötték az időt. Az asszonyok számára mégis unalmas lehetett az élet.

Apa: A főurak feleségei és leányai megtalálták a szórakozásukat. A lovas-vadászatokban ők is résztvettek, a lóversenyekben ők is győnyörködtek, azonkívül különböző himzfékekkel és más kézimunkával szórakoztak. A nagyurak kastélyaiban muzsika is volt. Állandó zenészek állottak készen, hogy akár tánemuzsikát is játszanak. A régi magyar táncokon kívül már újabb táncok is jöttek divatba, különösen a XVII. században. Nagy szórakozást nyújtottak a kézfogók, különösen pedig a lakodalmak. Ha egy-egy nagyuri házasságra szétmentek a meghívók, hetekig kellett készülődni. A lakodalom napokig tartott és százak, sőt gyakran ezrek vettek részt rajta. Olyanok voltak ezek a lányok számára, mint a nagy, előkelő bál mulatságok. A hazamenetel is napokig, sőt hetekig tartott. Utközben be kellett ide is, oda is térni egy kis utómulatságra.

Tamás: Ez az élet igen nagy összegeket emésztett fel. Csodálkozom azon, hogy az elszegényedett Magyarországon ilyen fényes mulatságokat lehetett rendezni.

Apa: Hogy megértsd a dolgot, kénytelen va-

gyok a fényes multságok szomorú hátterére is rávilágítani. Az egész költséget a dolgozó jobbágy viselte. Ha egy nagyurnak a lánya férjhez ment, az uradalmak jobbágyságot kötelezték bizonyos számú szarvasmarha, nyul, őz, tojás, káposzta, fogoly stb. beszállítására. A jobbágy nem

örült, amikor a nagyurak mulattak. Látod, fiam, meg lehetett élni, sőt jól lehetett élni a viharos XVI. és XVII. században is, csak jól meg kellett választania az embernek azt a családot, amelyikbe érdemes volt beleszületni.

(Budapest.)

A sebhely.

Irta: CSÜRÖS EMILIA.

Vásott fickó volt Gábor, senki sem birt vele. Édesanyja mindennap sirt miatta, édesapja már csak abból a szempontból nézte a pipaszárazakat a boltban, hogy hány verést bírnak ki. De Gábor továbbra is vásott és engedetlen maradt. Egyszer aztán nagy baj érte. Éppen, amikor a szomszéd almafáján lakmározott, rajtakapta a gazda a tolvajláson. Gábor ijedtében elvesztette egyensúlyát és oly szerencsétlenül esett egy karóba, hogy egész arcát felhasította.

Napokig feküdt súlyos sebével és az volt csak kegyetlen fájdalom, amikor az orvos összeharapta a sebet. Sokszor megnézte magát a tükörben és szomorúan látta, hogy egy csunya, nagy forradás fogja örökre eltorzítani az arcát. Édesanyja is sokat sirt, mert bizony igen elcsufította Gábor arcát a sebhely.

Amikor felgyógyult, néhány hélig igen szelíd, jámbor fiú lett Gábor és talán örökre az is maradt volna, ha szerencsétlenségére cirkusz nem érkezik a városba.

Hiszen, az más gyerekekkel is megesik, hogy cirkusz érkezik a szülővárosába, sőt talán meg is néz néhány előadást és nem lesz tőle semmi baja. Csak hogy Gábor nem tudott uralkodni veszélytkereső természetén. Addig settenkedett a sátorponyvák között, amíg megbarátkozott a cirkusz egész személyzetével. Lehettek vagy ötven. Tetszetek neki ezek az emberek. Egész nap egyebet sem csináltak, mint tornáztak és állatokat idomítottak. Gábor már nemcsak az emberekkel, hanem az állatokkal is megbarátkozott. A róka, meg a farkas már barátságosan nyomta az orrát a rácsokhoz, ha közeledni látta. De az is igaz, hogy Gábor, mióta cirkusz volt

a városban, igen kevés húst evett. Déli porcióját is mindig oda hordta az állatoknak.

Volt egy kedves öreg bohóc is a cirkuszszal. Valami német ember lehetett, mert furcsán törte a szót magyarul. Egyszer, amikor délelőtti gyakorlás közben Gábor utánozgatva mozdulatait, — hirtelen abbahagyta a mutatványokat és hátbavágta a fiút, aztán mérgesen ripakodott rá.

— Hazamenni neked! Kölyök! Nem csinálni bohóctorna! Hazamenni!

Gábor megijedt az öregtől, olyan haragosan villogott a szeme. De hirtelen elszállt az öreg haragja. Barackot nyomott Gábor fejére, úgy ismételte:

— Hazamenni neked, — nem csinálni bohóctorna! Volta nekem is szép fiacskád. Okos fiacskád, ügyes fiacskád. Leeste trapézzról. Évig, — évig beteg volta. Most nincs többé fiacskád... Hazamenni neked. Apádnak, anyádnak hazamenni! — Nem csinálni bohóctorna, nem!

Gábor akkor hazament, de másnap megint ott volt. És harmadnap is, negyednap is. Aztán, amikor a cirkusz tovább ment, hiába várták haza szülei aznap Gábort. Aznap és mindennap azután, Gábornak nyoma veszett, eltűnt. A rendőrség erélyesen nyomozott. A cirkuszt is megállította az országuton, de abban a ráncos képű, fehér hajú beteg öreg emberben, aki a kocsik belsejében nyöszörgött, hogy is ismerték volna fel Gábor örökvidám csirkefogó arcát, a paróka és festék alatt. Két évig keresték az eltűnt fiút. Azután meggyászolták és elsírták. Az édesanyja örökre elfelejtett nevetni, apja pedig minden iskolás gyermek mellett megállt az utcán.

— Ez éppen olyan nagy, ez kisebb. Talán

most éppen ekkora lenne, mint ez a piros sapkás . . .

A dohányzásról is lemondott és lakatos szekrénybe zárta hosszuszáru pipáit.

Mintha két évig nem kelt volna fel a nap Gábor születének háza fölött. Szótlan, szomorú éjjel borult a két bánatos ember lelkére.

Egy tavaszi reggelen nagy csődületre lettek figyelmesek, mely az ő kapujuk előtt verődött össze. Az emberesoport közepén mezitlábbas, rongyos csavargó gyerek állott. Mondhattott valamit, de nem ériették az emberek, mert egymást lökdösve néztek a kis csavargóra.

Gábor apja lesietett, utána ment az édesanyja is. Amikor meglátták a rongyos gyermeket, egymásra néztek.

Kócos volt, sápadt arca beesett, szemé alatt durva ütések nyoma kékllett. Cafatokban lógott le a ruha róla, lába kisebezve a hosszú gyaloglástól, kezén vastag kötelek horzsolásai. De arcán keresztül a szenny és daganat alatt ott piroslott egy széles vonal, mely szinte viritott a halálsápadt, beteg gyerekarcon. A szülők egy pillanatra összenéztek, a másik pillanatban már ott térdelt az anyja a porban, a rongyos, piszkos kis csavargó mellett és esókolta: egyre esókolta azt a vörösen égő sebhelyet.

A kis csavargó fehér inget, langyos fürdőt kapott és orvost hívtak hozzá. Édesanyja örömeiben egyre kezét tördelte.

— Látja, doktor ur, ha nincs az a sebhely az arcán, sohasem ismerem fel abban a lázas beteg kis csavargóban az én szerencsétlen, el-tévelyedett kis fiamat! Be jó is az Isten!

Édesapja is bejött és borzadva hallgatták a sok nélkülözést és gyötrelmet, mit Gábor a cirkusznál szenvedett. Amíg az öreg bohóc élt, még ment valamogy, de ő néhány hét múlva meghalt és attól kezdve nem volt jobb dolga Gábornak, mint a ketrecbe zárt farkasfiókanak. Két évig gyöttrődött így, míg sikerült megszöknie. Városról-városra gyalogolt koldulva, néhol munkát is vállalva jutott el szülővárosába.

Gábor szavait elfojtották a könnyek, arcát a párnájába furta, úgy zokogott, aztán ajkához húzta édesanyja fekete ruháját és megcsókolta azt.

Édesapja a lakatos szekrényénél kotorászott és kiszedte egy meggyfa száru pipát. Megtömte dohányval és kifelé fujta a füstöt az ablakon.

De Gábor nem ijedt meg a pipaszártól. Lelke mélyéből mondta, mintha nagy esküt tenne:

— Édesapám, soha többé nem fog haragudni reám! Megtanultam, mi a szenvedés, — most már meg tudom becsülni a boldogságot.

Csöndesen felelt az apa:

— Elhiszem, fiam. Az arcodra süített sebhely nem javított meg, — de a lelkeden égő sebhely bizonyára lehetővé teszi, hogy embert faragjunk belőled!

(Kolozsvár.)

Mi ujság?

A kigyók haszna. Az ember némely állattól ösztönszerűen irtózik, pedig ez az irtózás nem mindig megokolható. Egyik-másik állatnak a megpillantása is félelmet gerjeszt, ami pedig sok esetben talzott. Így általános a kigyóktól való félelem, pedig a sokféle kigyó közül csak egy elenyésző kis rész mérges, tehát a többi az emberre nem veszélyes, sőt némelyik ép oly hasznos, mint akármelyik háziállat.

A kigyók táplálékát az erdő és mező apró emlős-állatai teszik ki, mint pl. patkányok, egerek stb., s különösen ott hajtanak nagy hasznót, ahol a falánk patkányokat pusztítják, mert ezek terjesztői a pestisnek és még sok más ragályos betegségnek, amivel nagyon veszedelmessé válhatnak az emberre nézve. Különösen az egyenlítő vidékén teszik magukat a kigyók, több más kisebb ragadozóval együtt hasznossá azért, hogy a meleg éghajlat sokkal könnyebben terjedő ragályos betegségek szétvivőit pusztítják. Természetesen annál veszedelmesebb aztán a mérges kigyó, amelynek egyetlen harapása elég ahhoz, hogy az embert egy pár perc, sőt néhány pillanat alatt elpusztítsa.

Elek nagyapó üzeni.

A levélírás igen fontos szabálya: hol, melyik évben és melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

Berger István, Munkács. Három hónapja rendelték meg neked kedves szüleid a Cimborát s érzed, hogy azóta sokat haladtál a magyar olvasás- és írásban. Most már van bátorságod megírni az első levelet Nagyapónak s arra kérni, hogy vegyelek be unokáim sorába. Mélyen meghatott a leveled és bus sóhajtás száll Munkács felé, ahol téged magyarul otthon tanítanak a szüleid. Áldja meg az Isten a te jó szüleidet. Irod, hogy Tokajban nyaraltál nagyszüleidnél. Szeretném, ha beszámolnál ottani élményeidről. Leveledből azt látom, hogy képes volnál erre, mert kifogástalanul írsz magyarul. — **Csekefalvi Tamás Anci, Szentanna, Aradmegye.** Ha nem kaptál választ előző leveledre, bizonyosan elkallódtál a leveled. Örvendek, hogy jobban van már az édesanyád, s bizonyos vagyok abban, hogy te és testvéred örömmel végzitek a házi dolgokat, csak hogy újra egészségesnek látljátok édesanyátokat. Számonartom ígéreteidet, hogy ezután sűrűbben írsz levelet. — **Wolf Márta, Losonc.** Azt irod, kemény fába vágtd a fejszedet, mert mindkét pályázatban részt akarsz venni. Ha nem tudsz még jól rajzolni, én azzal is megelégszem, ha csak a nyári vakációról számolsz be. A számrejtvényed sorra kerül, szeretettel várom további leveleidet. — **Molnár Ilike, Szászváros.** Intézkedtem, hogy az ujságot ezután ne a mamád nevére, hanem a te nevedre küldjék. — **Simay Irén, Púj, Hunyadmegye.** Olyan nagy volt az örömed, amikor megláttad a rajzodat a Cimborában, hogy táncra perdültél s a szolgáló megijedt, mert azt hitte, megból . . . Persze, volt nevetés és volt nagy boldogság a háznál, amikor megtudták, táncra miért perdültél. A kicsi Elvira hugod is roppant büszke rád, s lehet is, mert a rajzod valóban sikerült egy rajz. Végtelen sajnálom szegénykét, „a szárnyaszegett kis madárkát”, hogy már nyolc hete beteg s nem mehet a többi gyermekkel a virágos rétre, nem szaladgálhat velük, de remélem, már jó egészségben találja az üzenetemet s leveled óta hizott néhány kilót, már azért is, mert minden kilóért száz lelt kap. Ősike címe: Budapest, IX. Lónvay-uca 18. a., s örülni fog, ha Elvirácska meglátogatja majd Pesten. — **Szabó Testvérek, Brassó.** Hát hirtig nálatok volt négy unokatestvéretek Bajáról, s természetesen, a sok játszásban és kirándulásban úgy elröpült az idő, hogy eszetekbe sem jutott a levélírás, de a Cimborát mindég szorgalmasan olvastátok. Elvárom, hogy most aztán pótoljátok a mulasztást. — **Ortutay**

Angél, Elemér és Béla, Beregszász. A rejtvénye-
tekből válogatok, de legközelebb levelet is vá-
rok tőletek. — **Farkas Ilonka, Vajdahunyad.** Nem
baj, hogy csak most küldöttél virágot és verset
a nevem napjára, mert jobb későn, mint soha.
A rajzokra nem emlékszem, kerestem minden-
felé az asztalomon lévő papiros kazalban, de bi-
zony nem találtam meg. Ha pályázni akarsz,
még van időd bőven, hogy újra rajzold. — **Va-
sas Béla, Nagyvárad, Réven,** a Zichy barlangnál
nyaraltál édesanyáddal és sok szépet láttál, ami
neked mind ujság, mert először voltál hegyes
vidéken. Egész nap sétáltatok és élveztetek a
gyönyörű természetet és játszottatok a puha pá-
zsiton kis hugocskáddal. Voltál benn a barlang-
ban is és még csak itt gyönyörködtél igazán és
hálát adtál az Istennek, aki megsegítette a szü-
leidet, hogy nektek ilyen szép napokat szere-
zenek. Rosszul esett azonban, hogy drága, jó
apukátok csak vasárnaponként járhatott ki hoz-
zatok. Hát bizony a legtöbb apának ez a sorsa.
De az apákat boldoggá teszi az a tudat, hogyha
nehéz munkával is, de megszereshetik az örö-
met gyermekeiknek. Igen jól esett olvasnom a
leveled végét, hogy nem tudtad megvárni, amíg
haza megy Nagyváradra, s ott Réven megírtad
a leveledet, hogy mielőbb lássam a te nagy örö-
medet. — **Rupprich Terike, Rimaszombat.** El-
lenállhatatlan vágy fogott el, hogy írjal nekem
s hogy megköszönjed a sok szép mesét és ver-
set. Hát csak írjal mennél gyakrabban, pótolod
a mulasztást. Meglehetesz győződve arról, hogy
szeretettel olvasom a leveleidet és szeretettel is
válaszolok rájuk. — **Bary Böske, Kolozsvár.**
Azért ugyan nem haragszom, hogy újból írsz,
mert ez arra vall, hogy szereted Nagyapót.
Olyan sok levelet te nem írhattsz, hogy engem
meg tudj haragítani. Örvendek, hogy látod azt
a „nemes célt”, amely előttem lebeg, amikor a
Cimborát szerkesztem, s hétről-hétre írom a
meséket és iratom író társaimmal. Hála Istennek,
ugy látszik nem megy kárba a munkám: emel-
lett bizonyít az a sok-sok levél, amit tőletek és
a szülőktől kapok. — **Jerzsák Anna és Izabella,
Bihar.** Remélem, hogy sikerül harmadszor az,
ami már kétszer nem sikerült. Örvendek, hogy
azzal a csekélységgel is örömet szeresztem nek-
tek. Ti igazán megérdemeltétek ezt. — **Bán Irén
és Jolánka, Torda.** Beteg volt a kis hugod, a
házi munka nagy részét neked kellett elvége-
zned, mivel Anyukádat az ápolás foglalta el:
emiat nem írtál oly sokáig. Hál Istennek, most
már jobban van a hugod, s ennek az öröme
írsz is egy jó hosszú levelet. Annak igen örven-
dek, hogy a Cimborá érkezése valóságos ünnep
nektek s kedves szüleid is olvassák. Igazán saj-
nálom, hogy kis hugod betegsége miatt nem jö-
hettél el Kisbaconba, de remélem, a jövő nyá-

ron ez a kívánságod teljesül. Leveledben alig találtam hibát, habár román iskolába jársz, de mindenesetre helyesen teszed, ha minél sürűbben írsz levelet nekem és másnak is, s ezzel gyakorolod magadat a magyar helyesírásban. Kedves szüleidnek, akik veled együtt kacagtak Ró-káné kalandjain, tolmácsold meleg üdvözletemet. — **Hartmann Irénke, Arad.** Kolozsváron nyaraltál, ahol jól érezted magadat és sokat gondoltál Nagyapóra. Amint leveledből látom, sorra látogattad Kolozsvár nevezetességeit, s kedves emlékekkel tértél haza. Remélem, részletesebben is beszámolsz kolozsvári élményeidről. Örvendek, hogy nem tudsz eléggé csodálkozni a Cimbora szépségén és tartalmasságán, mert én valóban arra törekszem, hogy a Cimbort minél szebbé és tartalmasabbá tegyem. Kedves szüleidnek tolmácsold viszontüdvözletemet. — **Csath Ödön és Ibolyka, Kolozsvár.** Egyik osztálytársadtól azt kérdezte a tanár ur, hogy melyik az öt világrész, és ő erre így felelt: Európa, Afrika, Ázsia, Amerika és — Kolozsvár. Nem udoma ez, hanem igen kedves dolog, mert igaz van a te osztálytársadnak: ha nem is világrész a szó teljes értelmében Kolozsvár, de neki egy egész világ. Több egy világrésznel, mert itt született s itt röpött el ajkáról az első magyar szó. Örömmel látom, hogy megfogadtad a tanácsomat és egészen betartottad a levélírás szabályait, s általában igen helyesen és szépen írsz. Anyukádnak tolmácsold viszontüdvözletemet. — **Markovits Magdus, Vulkán.** Ideje, hogy Edith nővéred után te is megszólaltál, hiszen máholnap te is nagy lány leszel, ha ősszel a lupényi gimnázium harmadik osztályába megy. Hogy jutalomkönyvet kaptál a jó tanulásodért, azon nem csodálkozom, mert kifogástalan helyesírású leveled sejteti, hogy kitünő diák vagy. Igazán szép főled, hogy iparkodol meghálálni azt a sok kedves órád, amit neked a Cimbora szerzett, s a barátjaidnak és ismerőseidnek ajánlod megrendelésre, mert magad is azt hiszed, minél több olvasója lesz a Cimborának, annál szebb és tartalmasabb lesz. Hogy az iskolában egyáltalán nem tanultok magyarul, az éppenséggel nem látszik meg a leveleden, de természetesen, helyesen teszed, ha sürűn írsz levelet, mert jól mondod, hogy „aki levelet ír, szórakozva tanul”. Az Edith verse közölhető volna, ha nem rólam szólna a vers. Mondanom se kell, jól esett olvasnom a versét, el is teszem kedves emlékeim közé. — **Majos Erzsike, Beregszász.** Hozzátok a Cimbora a reggeli postával érkezik, amikor te még alszol, s boldog vagy, amikor reggel édesanyád avval költ fel: itt a Cimbora! És boldognak mondott téged a debreceni nagynénéd is azért, mert amint te írod, ha nem is élnek az igazi nagyapád, a jó Isten adott egy jószágos Elek nagyapót helyet-

tük. Hát csak szeress ezután is, mintha igazi nagyapád volnék, s hasonló érzéssel szeretlek és is téged, mert igazán megérdemled. Sajnálom, hogy nem lehettem ott a születésnap üzonnádon, annyi minden jó volt ott. Engem azonban kielégít az is, ha reám is gondoltatok. A rejtvényed sorra kerül. — **Berezky András, Egrestő.** Ha azt hitted, hogy megijedtem, amikor egyszerre sok irás dől ki a leveledből, ezt nem jól hitted: először, mert a leveleken kívül semmi más nem „dőlt ki” a borítékából, másodszor, ha dőlt volna is, nem vagyok én ijedős természetű ember. Hát bizony, néha-néha Nagyapónak is kedve kerekedik az üzenetekben a humorizálásra, s azt hiszem, ez nem is fölösleges, hiszen annyi ok van a szomorkodásra. Bizony, megérdemlünk egy-egy derűs pillanatot.

FEJTŐRO.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít!

A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

A megfejtések beküldésének határideje a hónap 10-ik napja.

Szórejtvény.

Beküldte: BÁT S BERCI.

1926 ol 0 0
0 0

CIMBORA

szerkesztősége és kiadóhivatala.

Szerkesztőség.

Bajánii-Mici (Kisbaczon) u. p. Baj nii-Mare (Nagybaczon) jud. Treiscaune (Háromszék-megye). E címre küldendők a „Cimbora” részére szánt kéziratok, az Elek Nagyapóhoz írott levelek és rejtvénymegfejtések.

Kiadóhivatal:

Salu-Mare (Szatmár) Str. Mircea cel Mare 3.

A kiadóhivatalhoz küldendők a „Cimbora” előfizetési bejelentései és díjai.

Előfizetési díjak:

Romániában évi 400 lei, negyedévenként 100 lei.
Csehszlovákiában évi 80 csehszlovák korona, negyedévenként 20 csehszlovák korona.

Magyarországon évi 144.000 magyar korona, negyedévenként 36.000 magyar korona.

Ausztriában évi 112.000 osztrák korona, negyedévenként 28.000 osztrák korona.

Jugoszláviában évi 200, negyedévenként 50 dinár.

Laptulajdonos: Szabadsajtó-könyvnyomda és Lapkiadó Rt.
Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.